

Desmemòria

El *Diccionari de la literatura catalana* diu que Miquel Arimany i Coma (Barcelona, 1920-1996) publica el 1993 el llibre *Memòries de mi i de molts altres*. El llibre es titula *Memòria de mi i de molts altres*.

Recurs inútil

Quan l'Émile Bouin de la novel·la *El gat* de Simenon llença a la seva dona Marguerite una nota banal que només diu "El gat", és, escriu l'autor, perquè no ha trobat una altra dolenteria, una altra malícia ("malice"). La versió *Quaderns Crema*-Lluís Maria Todó diu que és perquè no ha trobat un altre "recurs".

Boira devaluada

El Lewis Carroll d'*A través del mirall* diu que el mirall de la xemeneia, just abans de ser travessat per l'Àlícia, es fa fonèdís com una mena de boira brillant i platejada ("just like a bright silvery mist".) En l'edició labutxaca-Salvador Oliva d'*A través del mirall*, la boira només és platejada.

Una definició gratuïta

La segona accepció de *gratuït* va ser definida per Pompeu Fabra així: "No motivat". I la va il·lustrar amb aquest exemple: "Una suposició gratuïta". El diccionari Alcover-Moll es va adonar de l'error: "una suposició gratuïta" es refereix a una suposició que no està fonamentada, que no està justificada. Per respecte a Pompeu Fabra, va deixar en principi intacta la definició –"no motivat"– però abans d'introduir l'exemple fabrià –"una suposició gratuïta"–, va aplicar-hi la definició correcta: "mancat de fonament". El *Gran Diccionari 62 de la Llengua Catalana* va fer una cosa similar a l'Alcover-Moll, en redactar l'entrada d'aquesta manera: "Que no és motivat ni justificat. *Una acusació gratuïta*". El DIEC2, elaborat en posterioritat a l'Alcover-Moll i al GD62, manté –cal dir-ho?– la definició errònia de Pompeu Fabra.

L'aforisme, estrella dels 'Quaderns de notes' de Lichtenberg, antologia editada per Amadeu Viana

No era escriptor ni erudit i va aplegar un bon nombre d'apunts i pensaments breus sense esperar una darrera repassada, sinó més aviat un llucet de sol que els fes germinar, amb la intenció d'obtenir la riquesa mitjançant l'estalvi de petites veritats, com va manifestar ell mateix. Sense haver-ho pretès, el físic Georg Christoph Lichtenberg (1742-1799) va fundar el gènere de l'aforisme humorístic en llengua alemanya, si bé l'aforisme no va pas monopolitzar els seus quaderns.

Ho podem comprovar amb l'edició del seu *Quaderns de notes* que Edicions de la Ela Geminada acaba de publicar en versió d'Amadeu Viana (València, 1958), professor de lingüística de la Universitat de Lleida, autor, entre més assaigs i traduccions, d'un estudi de les relacions entre conversa i humor, *Acròbates de l'emoció* (2004).

Així, al costat de les sentències breus, la major part satíriques, d'altres notes són reflexions de vuit línies o més. En aquest sentit, Lichtenberg hauria aplicat al seu quadern una de les seves màximes, la que diu que l'enginy i l'humor, com totes les coses corrosives, s'han d'usar amb compte.

De totes maneres, el que no sembla aturar-lo és la seva fòbia als erudits, en especial, els universitaris, el gremi més escarnit en els seus quaderns: "n'hi ha que esdevenen erudits com uns altres soldats, perquè no serveixen per a cap altra condició", fa una de les seves sentències.

Lichtenberg va omplir una quinzena de quaderns i diverses llibretes d'esborranys i anotacions. En total, unes 1.500 pàgines, de les quals, editors i traductors han fet la seva particular tria, com la que ara es presenta en català.

Els temes són sovint les idees dels seus contemporanis, la moral i els costums quotidians, Déu i la religió, i el llenguatge i la seva relació amb el pensament.

El caràcter temptatiu, experimental, d'aquesta escriptura fragmentària és un dels seus mèrits, considera Amadeu Viana. Les anotacions de Lichtenberg són literatura, per un

costat, i apunten cap a l'assaig, les necessitats de la filosofia, o la crítica de la ciència, per l'altre. L'argumentació està impregnada del mètode i els procediments de les ciències naturals. Al costat del gust per la ironia i la sàtira, hi ha en Lichtenberg una declarada preferència per fer del coneixement el seu objecte.

La idea que els aforismes poden contenir una punta o un acudit que ens sorprengui al final, que trenqui el discurs, alguna cosa que aclareixi inesperadament, sovint en un mot, o amb un gir, la idea de l'autor, prové de l'estudi de les anotacions sentencioses de Lichtenberg, diu Viana.

Goethe i Nietzsche van ser dos grans admiradors del físic escriptor. El primer va afirmar que podem fer servir els seus escrits com la més meravellosa de les varetes màgiques: quan fa una broma, és que hi ha un problema amagat. I el segon es va preguntar què quedava de la prosa alemanya, a part dels escrits de Goethe, que calgués llegir una vegada i una altra, si no eren els seus aforismes.

Estàtua de Georg Christoph Lichtenberg a la plaça del mercat de Göttingen.